

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

HET VERSCHIJNSEL BRON

DE LEEUWARDER COURANT heeft een grondig onderzoek ingesteld naar de activiteit van de aardstraalfantast Johannes Bron in Friesland en daarvan in vijf zeer uitvoerige artikelen verslag uitgebracht. Het blad levert met deze vijfvoudige reportage een voortreffelijke bijdrage tot de bestrijding der kwakzalverij. De ontstellende uitwassen van dit kwaad worden — men zie bijvoorbeeld het persoverzicht in ons septembernummer — steeds vaker door persorganen onder de loupe genomen en aan de kaak gesteld. De heer Bron en soortgelijke figuren werken — uiteraard meer nolens dan volens! — deze scherpe kritiek van de pers in de hand.

Ongetwijfeld zal in de kolommen van dit maandblad meer dan eens op de inhoud van de vijf artikelen in de Leeuwarder Courant worden teruggegrepen. Thans volstaan wij met het overkort overnemen van het hoofdartikel „Het verschijnsel Bron”, dat de hoofdredactie ten besluite van de artikelenreeks publiceerde. Het luidt als volgt.

Leeuwarder Courant: „De sfeer van stralengeleuter en afschermkastjes, van geldverdienen en ordinaire onwaarheden is synoniem met de naam Bron”.

De bodem voor het wonder is altijd aanwezig, heeft Schopenhauer gezegd en Johannes Bron kan daarover meepraten. In vijf artikelen heeft men kunnen lezen hoe deze wonderdoener de laatste tijd met verdubbelde ijver in Friesland werkt en hoe zijn klanten op hem en zijn optreden reageren. Men heeft uitvoerig kunnen lezen, welke natuurkundige nonsens de heer Bron gebruikt om zijn kastjes aan de man te brengen en zijn geloofwaardigheid te versterken. Voor iedereen met wat elementaire chemische, natuurkundige en medische kennis, zijn deze kwasi-wetenschappelijke theorieën van de kastjesverkoper om te rillen. Maar men moet ze niet op de keper beschouwen. Zij vormen de magische formule van de twintigste eeuw, het abacadabra van de kwakzalver uit het atoombijperk.

Het geeft niets, welke absurditeiten een wonderdoener te berde brengt. De in de twintiger jaren beroemde Zeileis uit Gallspach stelde zijn bezoekers er met plakaten van in kennis, dat hij geen enkele scholing had ontvangen „maar slechts op grond van mijn kennis, mijn medemensens tracht te helpen”. Hij ging door voor een man, die een antwoord wist op alle kwalen en moeilijkheden. Er kwamen zelfs artsen onder zijn invloed, hetgeen weer een andere arts deed schrijven: maar als wij nu ook bij natuuronderzoekers en artsen een dergelijke kritiekloosheid aantreffen, wat mogen wij dan van leken verwachten en nog wel van zieke leken? Mensen als Bron spekuleren niet op het verstand en dat maakt het zo moeilijk hen te bestrijden. De heer Bron weet dat zelf nog het beste; hij geeft het openlijk toe en zijn aanhangers accepteren ook dat.

Nu is het best mogelijk, dat de heer Bron in zijn eigen hoedanigheden en die van zijn kastjes gelooft. Ook daar is geen rationele verklaring voor te geven, maar het verschijnsel is vaker signaleerd; de geschiedenis kent veel van zulke figuren. Zijn overtuigingskracht vindt er zijn oorsprong in; wanneer hij alleen maar een handige jongen was, zou de kruik al veel eerder zijn gebarsten. Er bestaat een wisselwerking met degenen, aan wie hij zijn waardeloze, maar dure kastjes verkoopt: zij geloven erin en zien overal vooruitgang. De heer Bron hoort deze lofliederen aan en wordt er door gesteerd in zijn overtuiging, dat hij over bijzondere gaven beschikt. Zo ontstaat er een vicieuze psychologische cirkel, waar klant en kwakzalver niet meer uit te halen zijn. En dan doet zich het merkwaardige feit voor, dat zich toch in enkele gevallen een objectief waarneembaar genezingsproces,

AGENDA

van de **Algemene Ledenvergadering** van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, te houden op **ZATERDAG 24 NOVEMBER 1962**, 's middags te **15.00 uur in het American Hotel, Leidseplein te Amsterdam**.

1. Opening.
2. Notulen van de Algemene Ledenvergadering van 25 nov. 1961.
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
4. Jaarverslag secretaris.
5. Verslag van de directeur van het bureau der vereniging.
6. Rekening en verantwoording van de penningmeester.
7. Benoeming kascommissie.
8. Verkiezing bestuursleden.

Aan de beurt van aftreden zijn: mej. E. H. Hengeveld en de heren dr. H. H. Funke en dr. J. H. Ligterink. Beide eerstgenoemden stellen zich niet herkiesbaar.

9. Bespreking van de middelen die tot het bereiken van het doel van de vereniging kunnen leiden.
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

KOMT ALLEN!!

vervolg op pag 2

althans een afneming van klachten voordoet.

In de geneeskunde gaat men die verschijnselen niet meer uit de weg. In de pas door enkele vooraanstaande Nederlandse artsen samengestelde „Moderne Medische Encyclopedie” — het laatste woord op dit gebied voor leken — kan men uitvoerig lezen over de rol, die psychische factoren kunnen spelen bij het ontstaan en verergeren van een aantal ziekten. Onze emoties en ons gevoelsleven hangen nauw met de lichamelijke functies samen; met deze opvatting zullen arts en patiënt in de toekomst veel meer rekening moeten houden, aldus dit werk. De geneeskunde kent het placebo-effect, het verschijnsel dat de toediening van geneesmiddelen en de toepassing van behandeling een duidelijke verbetering teweeg brengen, waarbij die toediening of behandeling de enige mogelijkheid voor de verklaring van het resultaat zijn. Het placebo of schijnmiddel, dat varieert van werkingsloze pilletjes tot onzinnige bestralingen, heeft werkelijkheidswaarde.

In deze sfeer zal men moeten zoeken naar een verklaring voor het verschijnsel Bron. Het bestaan van aardstralen is direct noch indirect aangetoond, maar het is een theorie, die gemakkelijk in het gehoor ligt, helemaal in een tijdperk, waarin aanhoudend van schadelijke straling wordt gesproken. Het feit, dat de „officiële” wetenschap er niets mee te maken wil hebben — na er overigens grondig naar te hebben gespeurd — geeft nog een extra prikkel aan het publiek om er wél in te geloven. Het geloof, dat dokters niet het laatste woord in zaken van ziekte en gezondheid spreken, is wijd verbreid. Als men aanneemt, dat een kwart van alle Nederlanders wel eens met „paranormale” genezers in aanraking is geweest, dan zou dat nog aan de lage kant kunnen zijn; hun optreden vindt verdedigers onder rechters en dominees, onder Kamerleden en advocaten.

Dat sommige mensen het vermogen bezitten tot het oproepen van psychische effecten — een toestand van vertrouwen — die een genezing kunnen bevorderen, wordt evenwel door de medici niet langer ontkend. Een goede arts bezit dat vermogen ook; de arts komt uit God voort, zei Paracelsus. Er zijn tegenwoordig artsen, die zich er niet tegen verzetten, wanneer hun patiënten zich tot magnetiseurs en dergelijke genezers wenden, wanneer zij maar onder controle blijven. Maar dat alles ligt, als het goed is, in een andere sfeer dan die van stralengeleuter en afschermkastjes, van geldverdieneren en ordinaire onwaarheden. Een sfeer die — zoals uit die vijf artikelen bleek — synoniem is met de naam Bron.

NIERSTENEN WEGPRIKKEN

UIT TOKIO zond een bijzondere correspondent een boeiend stukje „naaldwerk” aan de Nieuwe Eindhovense Krant. Aan zijn relaas ontlenu wij het volgende:

Een dunne gouden of zilveren naald is voor zeer veel mensen nog altijd het beste antwoord op kwalen zoals rugpijn, stijfheid, kou en al die aanhoudende narigheden waar vaak geen definitie van te geven is. Het is de geneeswijze die in Europa de naam „acupunctuur” kreeg, een bepaalde methode van prikken met een naald. Artsen noemen het vaak kwakzalverij.

In mei van dit jaar werd president Soekarno door specialisten uit Peking behandeld op deze wijze, nadat een groep artsen in Wenen hem had verteld dat hij nierstenen had, die op chirurgische wijze moesten worden verwijderd. Nadat Soekarno gedurende twee maanden met de naald was geprikt, werd hij voor „volkomen genezen” verklaard.

Speciaal in Japan is acupunctuur populair. Sodo Okabe, president van de Japanse „Acupunctuur associatie”, schat dat 50 percent van de Japanners genezing zoekt in acupunctuur.

Voor acupunctuur wordt gebruik gemaakt van een ongeveer 5 centimeter lange naald van goud of zilver. Het voorwerpje heeft een middellijn van 0,2 millimeter, is dus zo dun als een draad. Met deze naald krijgt de patiënt heel zachte steken in de te genezen plaats. De naald dringt doorgaans 2 centimeter de huid in. Dan wordt het werk-

tuigje exen tussen duim en wijsvinger rondgedraaid en weer teruggetrokken en dat is het dan. De prikken worden uiteraard vele malen herhaald. Als de pijn hardnekkig is, kan men de naald twee of drie dagen in het lichaam laten zitten.

Zelfs Sodo Okabe, die als „acupunctuur-deskundige” aan het Japanse ministerie van gezondheid is verbonden, weet niet wat precies de werking van de naald is. Men vermoedt te doen te hebben met een soort massage-effect. In dit verband is opvallend dat westerse artsen, zelfs als zij jarenlang in Japan hebben gewoond, geen goed woord over hebben voor acupunctuur. Volgens Okabe mag men in Japan rustig een steekproef nemen. „Houd tien mensen op straat aan en men kan er zeker van zijn er een aan te treffen die rondloopt met een naald stevig in de pijnlijke spier geplant”, zegt hij.

Toch geloven zelfs de Japanse westerse-geschoolde artsen, dat acupunctuur volkomen nutteloos is, maar onschadelijk. Vele Europese artsen zien echter wel een nadelig effect. De mensen die in acupunctuur hun heil zoeken, vinden die volgens hen niet, maar gaan toch niet naar een Europese arts.

Eeuwen geleden, toen er nog geen auto's waren, was acupunctuur een „huismiddeltje”. Men paste het op zichzelf toe. De Chinezen gebruiken vaak nog de oude stalen naalden die roesten kunnen. Deze werktuigen zijn 1 millimeter dik en 20 centimeter lang, en niet altijd pijnloos.

Vreemd protest van de N.W.P.

BEGIN OKTOBER publiceerde de Amersfoortse Courant een interview met de oud-dierenarts D. H. van den Bosch, directeur van het bureau van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Zijn uitlatingen vonden uiteraard in kwakzalverskringen geen gunstig onthaal. De N.W.P., een groep zich paranormaal noemende mensen die onbevoegd en illegaal de geneeskunst pogen te beoefenen, reageerde met een ingezonden stuk, waarschijnlijk opgesteld door de heer Van der Plaats, die in deze kring de eerste viool speelt.

De N.W.P.-woordvoerder noemt in zijn protest „zeven door de heer Van den Bosch niet genoemde feiten”. Vooral het zesde punt daarvan is interessant: „Er is in ons land een commissie van kamerleden, hoogleraren, artsen, geestelijken en juristen, die de therapeutische resultaten van z.g. magnetiseurs (mits zij N.W.P.-leden zijn; red. M.t.d.K.) verifieert en registreert.”

Het zal wel niet de bedoeling van de N.W.P.-zagsman zijn geweest, maar met deze opmerking geeft hij zijn groep een brevet van onvermogen. Kamerleden, geestelijken en juristen zijn als controleurs en administrateurs van beweerde genezingen totaal onbekwaam. Wat de professoren betreft, bij ons weten heeft geen enkele medische hoogleraar zich ooit met de N.W.P.-praktijken vereenzelvigd. En wat de artsen betreft, slechts vier van de achtduizend Nederlandse medici hebben zich voor het N.W.P.-karretje laten spannen. Dat deze enkelingen daarmee een gevaarlijk spel spelen, is meermalen gebleken.

Herhaaldelijk is in dit blad (en elders) gewezen op het feit, dat het z.g. controlesysteem van de N.W.P. op „genezingen” een wassen neus is. Met zijn vreemde protest heeft de N.W.P.-woordvoerder dit feit eerder bevestigd dan ontkend.

HELDERZIENDEN

door dr. H. J. W. Droogleever Fortuyn

WE GELOVEN allen in het wonder. Met dit geloof worden we geboren. Later kan het zijn dat, wanneer er iets opvallends gebeurt, sommige mensen dat opvatten als een toeval; maar er blijven nog genoeg mensen over, die er een wonder inzien.

Iemand droomt geregeld van allerlei, maar als zij een enkele keer iets droomt, dat ver weg op datzelfde uur gebeurd is, dan is er het wonder. Een vrouw praat dikwijls over andere mensen; niemand geeft daar veel acht op; maar als zij zegt: „Hij zal wel niet lang meer leven” en de man sterft binnen enkele maanden, dan is zij een helderziende.

Doe 25 gekleurde doekjes, van vijf verschillende kleuren en van elke kleur vijf stuks in een hoed. Laat dan een blinddoekt kind telkens een doekje uit de hoed halen en zeggen welke kleur die doek heeft. Dan zal het weleens uitkomen en nog vaker niet. Dan kan het ook gebeuren, dat het enige malen achter elkaar uitkomt en dan zie je toch maar, dat dat kind helderziende is. De kansrekening begint opnieuw bij iedere trek en dan heb je weer een kans. Kansrekening is niet meer dan waarschijnlijkheidsrekening.

Als je werkelijk helderziende bent en je gaat naar een speelbank, dan laat je die bank springen. En dan reis je van de ene speelbank naar de andere. Er is meer tussen hemel en aarde dan je op school geleerd hebt. Waarom niet?

Als iemand je zegt, hoe je kunt uitrekenen op welk getal de 100.000 van de Staatsloterij zal vallen — door de cijfers van je geboortedatum te vermenigvuldigen met twee staartcijfers, dan is er niemand, die het gelooft. Er zijn grenzen. Maar een helderziende is een heel ander mens. Je gelooft in helderziendheid. Maar godsdienstig geloof staat niet op één lijn met geloof in helderziendheid. Voor vertrouwen in helderziendheid zijn bewijzen nodig. Er is iemand, die meent helderziend te zijn. Ga eens achter hem staan en schrijf enige malen een getal van drie cijfers op. Aan de helderziende wordt verzocht telkens het getal, dat hem wordt ingegeven, met krijt op te schrijven op een zwart bord dat vóór hem staat. Kijk dan eens of het uitkomt. En wanneer het een paar keer uitkomt, zeg dan niet: „Zie je wel,” maar ga er dan nog een tijdje mee door.

Er was eens een wedstrijd tussen Achilles en de schildpad. De schildpad mocht vooraf een flink stuk weg afleggen. De wedstrijd begint nu. En als dan Achilles is gekomen bij het punt

waarop de schildpad was toen de wedstrijd begon, is de schildpad alweer een eindje verder. Zo gaat het telkens en dus haalt Achilles de schildpad niet in. Dat komt, omdat we maar een klein stukje van de weg bekijken. Op een langere weg haalt Achilles hem wel in. Het is niet waar, dat Achilles de schildpad niet inhaalt. Het is ook niet waar, dat die man helderziende is.

Wanneer bij een mens het aantal keren, dat iets uitkomt, hoger ligt dan volgens de kansrekening, wat heeft men er dan nog aan? Wat heeft men aan dat helderzien, als het zo dikwijls niet uitkomt?

De politie heeft er mee te maken, als familie een helderziende raadpleegt. Een jongetje wordt vermist en een helderziende ziet hem staan op de voorplecht van een schip en voorover in het water vallen. De politie dregt een paar dagen, maar zonder resultaat. Het jongetje was in een pakhuis gegaan en daar in een mand gekropen. Het dek-sel sloeg dicht. Het ventje is voor altijd ingeslapen.

De politie maakt zelf geen gebruik van helderzienden, omdat ze dan op een dwaalspoor komt en de kans bestaat, dat een onschuldige in hechtenis genomen wordt.

Gubisch gaf in Duitsland séances. Hij had succes, omdat zijn publiek geloofde in zijn uitzonderlijke gave. Als hij tegen een jonge vrouw van allerlei zei en ook: „U bent getrouwd en u hebt drie kinderen,” dan klopte dat niet, omdat ze ongetrouwd was. Maar

NICOLAAS W.

DE WET zal moeten worden toegepast, en wel zodanig dat het effect heeft. Of men vervolgt niet of men legt een behoorlijke straf op.

Aldus de officier van Justitie mr. C. W. baron van Dedem bij de arrondissementsbank te Assen tijdens de behandeling van de strafzaak tegen de 52-jarige Nicolaas W., magnetiseur te Enschede. Verdachte was wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst in eerste instantie door de kantonrechter te Emmen veroordeeld tot f 25.— boete of vijf dagen hechtenis.

Het Openbaar Ministerie was tegen dit vonnis, dat eerder een aanmoediging dan een correctie betekende, in beroep gegaan en bleek in zijn inzicht door de officier van Justitie te Assen te worden gesteund. Deze requireerde namelijk twee boeten van elk f 250.— of twee maal vijftig dagen hechtenis.

haar patroon was getrouwd en had drie kinderen. Of een andere dame onder zijn gehoor zei, dat alles wat hij tegen dit meisje gezegd had, op haar betrekking had. Ze speelde wel geen piano, maar ze was muzikaal en artistiek begaafd. De mensen waren en bleven ervan overtuigd dat hij helderziende was.

Na de pauze vertelde Gubisch, dat hij niet helderziende was; maar hoe hij het klaarspeelde het te schijnen. Hij had succes door een enkele vraag, door te combineren, door psychologisch inzicht. Soms hadden zijn uitspraken iets van de voorspellingen van het Orakel van Delphi, ze waren vatbaar voor verschillende uitleg. Zijn publiek was overtuigd van zijn gave.

Wilhelm Gubisch schreef een boek over „Hellscher, Scharlatane, Demagogen. Kritik der Parapsychologie”, uitgegeven door Ernst Reinhardt, Munchen en Bazel.

Duizenden mensen bridgen. Als dan iemand vurig hoopt, dat zijn partner in ruiten zal uitkomen, dan komt er een klaverenkaart op tafel. Afstand anderhalve meter. Nooit leest de ander je gedachten.....

Soms is er bij zo'n séance een uitlegger, explicateur. Er is voorspeld dat op de zoveelste rij op een bepaalde plaats een heer zal zitten, door allerlei gegevens nader aangeduid. Daar zit iemand met een geruit pak aan, zoals voorspeld was: geruite pakken waren toen in de mode. De rest klopt niet. Dat komt omdat de helderziende iemand zag, die achter die mijnheer zat, of de helderziende was door omstandigheden niet gedisponeerd, of de gedachtepersoon heeft de stoel wel aangeraakt, maar is ergens anders gaan zitten. Twijfel is uitgesloten.

Wanneer het bleef bij séances zonder consult, dan zou het bezwaar niet zo groot zijn. Maar als de indruk gewekt wordt, dat er ontwijfelbaar mensen zijn met een bijzondere gave, die in het verleden, in het heden, in de toekomst kunnen zien, wat anderen niet zien, niet weten, als er wordt volgehouden, dat er mensen zijn die zonder studie, zonder opleiding kunnen weten waar de ziekte zetelt en welk geneesmiddel daartegen moet worden gebruikt, dan zetten zij de deur wijd open voor kwakzalverij.

Wanneer iemand zegt dat hij niet gelooft aan helderzienden, worden de mensen boos: „Dat mag je niet zo maar zeggen. Je hebt vroeger toch ook niet geloofd, dat je een stem, dat je muziek uit een ander land in je kamer zou kunnen horen, dat je het thuis zou kunnen zien als de Koningin van Engeland wordt gekroond?” Men vindt je een bekrompen mens, erg beperkt. Niet geloven in helderziendheid, dat wordt je kwalijk genomen.

AMERIKAANSE KWAKZALVERIJ:

muziek en zeewater

Goedgelovige Amerikanen verrijken de kwakzalvers in de Verenigde Staten jaarlijks met één miljard dollar. Het persbureau UPI zond een extract uit een rapport van de „Federal food and drug administration”, dat wij aantreffen in het Steenwijker Dagblad en in de Prov. Overijsselse en Zwolse Courant.

BANGGEMAAKTE AMERIKANEN kopen elk jaar voor een miljard dollar dingen waaraan ze geen vreugde beleven, waar ze niets mee opschieten, en die van geen nut, ja misschien zelfs schadelijk zijn. De „Federal food and drug administration” geeft herhaaldelijk waarschuwingen uit, maar angst en valse schaamte zijn blijkbaar zo diep in ongeveer tien miljoen Amerikanen verankerd, dat een niet aflatende stroom geld blijft vloeien in de zakken van kwakzalvers en charlatans.

De „Food and drug administration” beschikt in geheel Amerika over 637 inspecteurs en 725 deskundigen, die al hun tijd besteden aan het onderzoeken van zaken die het Amerikaanse publiek gebruikt.

Zilt verhaal

HET KLASSIEKE VERHAAL over kwakzalverij gaat over een zeeman die een brief schreef aan de British Medical Association. Hij zei dat hij uit de top van de mast gevallen was en een been gebroken had. Hij had er onmiddellijk teer en uitgeplozen touw op gedaan en liep weer binnen drie dagen. De Medical Association vroeg meer bijzonderheden. Het bleek dat de man had vergeten te schrijven dat hij een houten been had.

De „Food and drug administration” ontmaskert herhaaldelijk soortgelijke trucs. De meest frekwent terugkerende attributen van de kwakzalver zijn zeewater, honing en koningsgelei. Een niet gering deel van het Amerikaanse publiek meent dat zeewater mineralen bevat die niet in een normaal recept aanwezig zijn. Iodine uitgezonderd — en dat nog misschien — bevat alle voedsel evenveel mineralen als zeewater. Niettemin betalen Amerikanen nog twintig dollar voor een gallon zee-

water. Wat honing betreft, die verschijnt onder vele namen op de kwakzalversmarkt en er zijn al heel wat mirakels aan toegeschreven. Toch is honing, hoe gezond voedsel ook, waardeeloos als geneesmiddel.

Gedroogde melk

KONINGSGELEI dateert als geneeskrachtige substantie uit de Middel-eeuwen. Het is een stof die wordt afgeschieden door bijen en die aan larven te eten wordt gegeven. Men schijnt te redeneren dat als deze substantie goed is voor bijen, ze het ook is voor mensen. De „Food and drug administration” zegt dat de chemische eigenschappen van koningsgelei gelijk zijn aan gedroogde koeienmelk. Maar dat willen de duizenden die miljoenen dollars steken in de „geneeskrachtige” koningsgelei, in levensmiddelen, drogerijen en cosmetica, niet geloven.

De eeuw van de elektriciteit heeft de „kankergeneeswijze door muziek” opgeleverd. Een vondst die de kwakzalver in kwestie boete en celstraf kostte. Een bandopname-apparaat was met draden verbonden met de aangestaste plaats van het lichaam. De muziek die er door klonk veroorzaakte — volgens de uitvinder — desintegratie van het gezwel. De melodie die de patiënt uit en te na te horen kreeg was „smoke gets in your eyes”: bijna symbolisch.

Micro-dynameter

DE „Food and drug administration” heeft juist met succes de strijd aangeboden tegen een apparaat genoemd „micro-dynameter”. Het werd vervaardigd door een firma in Chicago en in de handel gebracht voor 875 dollar. Er zijn er naar schatting vijfduizend in omloop.

Volgens de uitvinder stelt de micro-dynameter de diagnose van een zeer groot aantal kwalen en „verborgen ziekten”. Het apparaat bestond uit een ingewikkelde doos waaraan twee metalen platen waren vastgemaakt. Gehouden tegen delen van het lichaam, stelden ze de aard van de ziekte vast door middel van elektrische stroom. De „Food and drug administration” bewees de kwakzalverij van dit geval door het apparaat toe te passen op een levend mens en op een lijk. Er was geen verschil.

„GOED NIEUWS” UIT WINSCHOTEN

De gemeentepolitie van Winschoten heeft proces-verbaal opgemaakt tegen de 45-jarige Amsterdammer R. B., wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

B., die zich uitgaf voor evangelist bij de evangelisatievereniging „Immanuël” had een spreekkamer ingericht, waarin de patiënten werden ontvangen. Aan het perceel was een bord bevestigd waarop de spreekuren waren vermeld, zo melden bladen in Groningen. B. vertelde de mensen dat hij hen van pijn kon verlossen door een gave van hogerhand ontvangen.

Bij de behandeling masseerde hij de pijnlijke lichaamsdelen met de vinger-toppen. Soms „genas” hij door handoplegging.

De behandeling was „gratis”. B. verzag in zijn onderhoud door de verkoop van het blaadje „Goed Nieuws”, waarbij de indruk werd gewekt dat de opbrengst was voor de Reuma-bestrijding. Hij liet het aan de patiënten over wat ze voor het blaadje wensten te betalen. Enige tijd geleden heeft de politie door middel van de pers reeds tegen de praktijken van R. B. gewaarschuwd. Diens werkzaamheden strekten zich ook uit tot de omliggende gemeenten.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts te Hilversum, Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts te Amsterdam, Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, *Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mej. E. H. Hengeveld, *Arts te Zwolle*; Dr. H. H. Funke, *Arts te Amsterdam*; Mr. J. E. Goudsmit, *kantonrechter te Haarlem*; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem*; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van politie te Amsterdam*; A. Verschuur, *Arts te Amsterdam*; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter te Arnhem*; Mr. G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Referendaris bij het Ministerie van Justitie*; Dr. J. H. Ligterink, *Arts en Apotheker te Amsterdam* en J. E. Buiter, *Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle*.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.